

Családjogi rendelkezések a modern Törökországban, különös tekintettel a vegyesházasságok kapcsán felmerülő anyagi és eljárásjogi kérdésekre

ABSTRACT

The Constitution of Turkey provides protection for the family lots of aspects, which are implemented in several laws. Article 41 of the Turkish Constitution defines the family as the foundation of Turkish society, and the state must take the necessary precautions to maintain the peace and well-being of families in Turkey. Article 10 of the Constitution deals with the principle of equality between men and women. And Article 20 of the Constitution guarantees the right to respect for family life and that no one may act in a way that violates family life or the private sphere. The protection of family life is therefore directly guaranteed by the Constitution. Protection is provided by the provisions of the Civil Code (Act No. 4721), which is the primary source of law relating to marriage, divorce and the welfare of children. In my study, I review the current rules and procedures for major Turkish marriages, reflecting on the regulatory practice of the most common problems encountered in family law disputes in mixed marriages.

Keywords: Family Law ■ Republic of Turkey ■ judicial system ■ procedural law ■ international law

I. BEVEZETÉS

Törökország polgári jogi jogrendszere főként írott törvényekből áll. A jogrendet hierarchikus jogszabályok biztosítják. A hierarchia legmagasabb fokán Törökország Alkotmánya áll, ezt követően említhetjük a különböző alaptörvényeket, nemzetközi megállapodásokat, majd a törvények, törvénymódosító rendeletek, határozatok, illetve rendeletek következnek. Az írott jog a jog elsődleges forrása, az esetjog csak

az ítélkezési gyakorlat körében, jogszabályok által nem lefedett kérdésekben érvényesül.^[1] Törökország Alkotmánya számos ponton biztosít védelmet a család intézménye számára, amely rendelkezéseket több törvényben hajt végre. Törökország Alkotmányának 41. cikke a családot a török társadalom alapjaként határozza meg, és az államnak meg kell tennie a szükséges óvintézkedéseket a törökországi családok nyugalma és jólétének fenntartása érdekében. Az Alkotmány 10. cikke foglalkozik a férfiak és a nők közötti egyenlőség elvével, az Alkotmány 20. cikke pedig biztosítja a családi élet tiszteletben tartásának jogát, és azt, hogy senki sem léphet fel a családi életet, valamint a privát szférát megsértő módon.^[2] A családi élet védelmét tehát az Alkotmány közvetlenül garantálja, a védelmet pedig a Polgári Törvénykönyv (4721. sz. törvény) rendelkezései hajtják végre, amelyek a házassággal, a házasság felbomlásával és a gyermekek jólétével kapcsolatos elsődleges jogforrásnak számítanak.^[3]

A Polgári perrendtartásról szóló törvény (6100 sz. törvény) meghatározza, hogy melyik bíróság illetékes a családjogi eljárások tárgyalásában.^[4] Mivel azonban a családjogi kérdések megítélése külön szakértelmet igényel, így 2003-ban, a Családjogi Bíróság alapításáról, hatásköréről és eljárási rendjéről szóló törvénnyel (4787. sz. törvény) külön családjogi bíróságokat hoztak létre.^[5]

Tanulmányomban a főbb, török házassággal kapcsolatos, hatályos szabályokat és eljárási rendet tekintem át, reflektálva a vegyesházasságok családjogi vitái során felmerült leggyakoribb problémák szabályozási gyakorlatára.

II. HÁZASSÁGKÖTÉS

A Polgári Törvénykönyv értelmében a házasság szorosan összefügg a közrenddel, és a házasság formája szigorúan szabályozott. Ezért a civil élettársi kapcsolatokat Törökországban nem ismerik el és nem is szabályozzák. A házasságkötési szertartást nyilvánosan, az anyakönyvi hivatalban végzik, egy anyakönyvvezető előtt, két, megfelelő képzettséggel rendelkező tanú jelenlétében. A szertartás az anyakönyvvezető által megfelelőnek ítélt egyéb helyeken is elvégezhető, a házasulandó személyek kérésére (Polgári Törvénykönyv, 141. cikk). A házasságkötési szertartás elvégzése után az anyakönyvvezető házassági anyakönyvi kivonatot bocsát a házastársak rendelkezésére. A házasságkötés vallási szertartása házassági anyakönyvi kivonat bemutatása nélkül nem hajtható végre. A házasság érvényessége nem függ attól, hogy elvégezték-e a vallási szertartást (Polgári Törvénykönyv, 143. cikk). A házasság megkötésé-

[1] Ergin, 2016, 2.

[2] A Török Köztársaság Alkotmánya; 1995. évi 4121. sz. törvény.

[3] Törökország Polgári Törvénykönyve; 2001. évi 4721. sz. törvény.

[4] A Polgári Perrendtartásról szóló 2011. évi 6100. sz. törvény.

[5] A Családjogi Bíróságról szóló 2003. évi 4787. sz. törvény (Ld. Ansay–Wallace Jr., 2011, 215.).

nek formájára annak az államnak a joga az irányadó, ahol a házasságot kötik (5718. törvény, 13/2. cikk). Ha az alkalmazandó külföldi jog valamely rendelkezése egy bizonyos esetben nyíltan ellentétes Törökország közrendjével, akkor ezt a rendelkezést nem kell alkalmazni. A külföldön kötött és abban az országban érvényes vallási vegyesházasság a török jog szerint is érvényes.^[6]

III. HÁZASSÁGI VAGYONJOG

A török jog szerint a házassági vagyoni rendszer alapja lehet a törvényen alapuló házassági vagyoni szabályozás, illetve a házassági szerződés. A törvényen alapuló házassági vagyoni rendszer a megszerzett vagyoni részesedést illetően azt jelenti, hogy a házastársak egyenlő mértékben részesülnek a házasság során megszerzett vagyontól. Ha a házastársak nem kívánnak a törvényen alapuló házassági vagyoni rendszer hatálya alá tartozni, választhatnak egy másik vagyoni rendszert. Ha a felek egyiket sem választják ki, akkor automatikusan a törvényen alapuló házassági vagyoni szabályok lépnek életbe (Polgári Törvénykönyv, 202. cikk).

A Polgári Törvénykönyv szerint a házastársak a házasságba bekerülő vagyontól házassági szerződést köthetnek a házasságkötés előtt, alatt és után. A házasságkötés előtti megállapodásnak két különböző formája van. Az egyik típus a házassági szerződés, melyet házasságkötés előtt, közjegyzőnél lehet megkötni. A másik a speciális házassági vagyoni rend bejelentése. Ez esetben a házastársak a házasságkötési szándék bejelentésekor írásban tájékoztatják az anyakönyvvezetőt, hogy házasságkötéskor a törvényen alapuló házassági vagyoni rendszertől eltérő megoldást kívánják választani (Polgári Törvénykönyv, 205. cikk). Ha a házastársak a Polgári Törvénykönyv 242. cikke szerinti házasságkötés előtti szerződéssel a külön vagyoni rendszert választják, mindkét házastárs kizárólagosságot köthet ki a saját vagyonán fennálló használati, haszonélvezeti, kezelési és rendelkezési jog tekintetében. Ebben a rendszerben mindkét házastárs saját vagyonával kapcsolatos tartozásaiért felel, és válás esetén a házastársaknak nem lesznek követelései egymás vagyonára vonatkozóan. Mivel Törökországban a házasság a közrendhez kapcsolódik, a bírónak joga van a házassági szerződésben meghatározott feltételek átvizsgálására. A házastársak csak a jövőre nézve határozhatják meg a rendet, a házasságkötés időpontjához képest visszamenőleg nem választhatnak más rendszert. Az ilyen rendelkezést semmisnek nyilvánítják, és ezt a közrendi törvényi korlátozást a

[6] Uras, 2015.

szerződési szabadságra hivatkozva sem lehet megkerülni.^[7]

Vegyesházasság esetén a házastársak házassági vagyoni jogukra kifejezetten választhatják a szokásos tartózkodási helyük szerinti jogot, vagy a házasságkötés időpontjának és helyének megfelelő nemzeti jogot. Ha nem történik ilyen választás, a házastársak házasságkötésének időpontjában a közös nemzeti jog, vagy közös jog hiányában a házasságkötés időpontjában szokásos tartózkodási helyük szerinti jog az irányadó, vagy ha nincs szokásos tartózkodási hely, a török jog érvényesül. Vagyonmegosztás esetén az ingatlanra annak az államnak a joga az irányadó, amelyben az ingatlan található. Ha a házastársak házasságkötéskor új közös állampolgárságot szereznek, az új állampolgárságuk joga irányadó^[8] (5718. sz. törvény, 15. cikk). Ha az adott esetben alkalmazandó külföldi jog rendelkezései egyértelműen ellentétesek a török közrenddel, azt nem alkalmazzák. Ha szükségesnek ítélik, a török jogot kell alkalmazni (5718. sz. törvény, 5. cikk).

IV. VÁLÁS, KÜLFÖLDI HÁZASSÁGOK/VÁLÁSOK ELISMERÉSE

Törökországban törvényileg nem elismert és nem engedélyezett az élettársi kapcsolat és az azonos neműek házassága. Emiatt az azonos nemű párok nem élhetnek a Polgári Törvénykönyv családjogi rendelkezéseivel sem. Törökországban ennek megfelelően nem ismerik el a külföldön, azonos neműek között kötött házasságokat és azok jogkövetkezményeit sem. A nemzetközi magánjogi és eljárásjogi törvény értelmében a házasságkötéshez szükséges cselekvőképességre a felek házasságkötése időpontjában hatályos nemzeti jog szabályai irányadók, a házasságkötés alaki és formai követelményeire pedig a házasságkötés helye szerinti jogot kell alkalmazni.^[9]

Külföldön történő válás esetén a feleknek a külföldi bíróság ítéletét az illetékes török bíróság elé kell terjeszteni. A bíróságnak elemeznie kell, hogy a külföldi határozat megfelel-e az elismertetés feltételeinek vagy sem. A külföldi bírósági határozat bizonyítékként vagy jogerős ítéletként szolgálhat, feltéve, hogy a bíróság úgy dönt, hogy a külföldi bírósági határozat megfelel a végrehajtás feltételeinek (5718.sz törvény, 58. cikk). Az illetékes bíróság az alábbi feltételek mellett dönt a végrehajtásról: ha az ítéletet olyan ügyekben kellett meghozni, amelyek nem tartoztak a török bíróságok kizárólagos joghatósága alá; ha a bírósági határozat nem nyíltan ellentétes a török közrenddel; ha az alperes házastárs védelemhez való joga nem sérült súlyosan (5718. sz. törvény 54. cikke).^[10] Ha az egyik házastárs védelemhez való jogát súlyosan megsértik, vagy a válóperre al-

[7] 8.sz. Polgári Kollégium 2014. június 10-i, 2014/4341 E. 2014/11910 K határozatai. Ld. Yokay – Yalcin, 2020.

[8] Törökország Nemzetközi Magánjogról és Eljárásjogról szóló 2007. évi 5718. sz. törvénye.

[9] Morley, 2014.

[10] Morley, 2017, 34.

kalmazott jog kifejezetten ellentétes a török közrenddel, a külföldön lefolytatott válóperben hozott ítéletet nem ismerik el. A házasság érvénytelenítéséről szóló, külföldi hatóságok által hozott határozatok a török anyakönyvvezetők előtt érvényesíthetők és elismertethetők. Ez vagy a felek közös kérelmére, vagy a felek külön-külön, a meghatalmazás alapján az eljárás megkezdésére és lefolytatására külön felhatalmazással rendelkező törvényes képviselőik igénybevételevel történik.^[11]

A válásnak meghatározott okon és a bíróság ítéletén kell alapulnia. A házasság felbontásának okai korlátozottak és a Polgári Törvénykönyv 161–166. cikkében meghatározottak. Ha ezek közül egy indok megállapítható, az elegendő a válókereset benyújtásához. A válás általános okai közé tartozik a házastársak közötti viszony végérvényes megromlása, az életközösség felbontása, mely külön-éléssel jár és a közös megegyezés.

A Polgári Törvénykönyv az általános okok közé sorolja a házastársak közötti viszony megromlását. Ez a leggyakoribb válási ok Törökországban, és "konfliktusos válásként" is ismert. Ennek megalapozásához a konfliktusnak súlyosnak kell lennie, és a házastársaknak el kell zárkózniuk a közös élet folytatásának lehetőségétől. A bírói gyakorlat idesorolja a túlzott féltékenységet, amely elviselhetetlenné tette a házasságot, vagy azt a fura esetet, melyben a férj arra kényszerítette a feleséget, hogy a férj egész családjával (beleértve a távoli rokonokat is) egy házban éljen. A közös megegyezéses válás kimondásának egyik feltétele, hogy a házasságnak legalább egy évig kell tartania. A házastársaknak együtt kell benyújtaniuk a keresetet, vagy ha az egyik házastárs nyújtja be, a másik házastársnak el kell fogadnia a válási szándékot. A bíró köteles meghallgatni a házastársakat, és figyelembe kell venni a felek által aláírt jegyzőkönyvet a válás kimondásához.^[12]

A válás különleges indokai konkrét és bizonyítandó tényeken alapulnak, és a következőket foglalják magukban: mentális betegség, házasságtörés, kegyetlenség, dezertáció (hat hónapot meghaladó időtartamra a házastárs elhagyása), büntetőítélet, függőség.^[13]

A házasságtörésen alapuló válás okának megállapításához érvényes házasságnak kell lennie a váló felek között. Nem akadály, ha a felek külön élnek, hiszen a házasság a felek között érvényes. Egy másik feltétel az, hogy az egyik házastársnak szexuális kapcsolatban kell állnia egy másik személlyel. A házasságtörés csak akkor fogadható el, ha a szexuális kapcsolat különböző nemű személyek között történt. A házasságtörés miatti válás bejelentésének joga mindaddig fennáll, amíg a házastárs meg nem bocsát házastársának. A kereset benyújtásának határideje a házasságtörés megállapításától számított hat hónap, illetve a házasságtörést követő öt év.^[14]

[11] Sofian, 2018, 112-117.

[12] Feroze, 1962, 131-147.

[13] Tarman, 2020, 34.

[14] Tarman 2020, 35.

Kegyetlenség körébe a török bírói gyakorlat az öngyilkosság provokálását vagy kikényszerítését, mindenféle kínzást, testi és lelki kegyetlenséget, a házastárs szükségleteinek ki nem elégítését, szexuális kapcsolatra kényszerítést és elzárást, mint súlyosan helytelen magatartásokat sorolja.^[15] Életveszélyes fenyegetés nem sorolandó ebbe a körbe. Ezenkívül a megalázás is lehet a válás oka. Ezzel kapcsolatban a Semmítőszék azonban kimondta, hogy nem minden, megalázást kiváltó magatartás lehet a válás alapja, kizárólag a megalázás szélsőséges formái.^[16]

A bűnözés válóoknak minősül, ha a magatartás megalázó a házastársra nézve (például rablás, csalás, hamisítás, csempészet, sikkasztás és nemi erőszak). A becstelen élet pedig olyan életet jelent, amely nem felel meg a Törökországban értelmezett becsületnek, megbecsülésnek vagy önbecsülésnek. A viselkedésnek folyamatosnak kell lennie ahhoz, hogy a becstelen élet megállapításra kerülhessen. A Semmítőszék figyelembe veszi a felek életmódját és annak folytonosságát annak eldöntésekor, hogy a házastárs becstelen életet él-e vagy sem.^[17]

A Polgári törvénykönyv értelmében az elhagyás (dezertálás) azt jelenti, hogy az egyik házastárs alapos indok nélkül, a közös élet befejezése céljából hagyta el a családi otthont.^[18] Mentális betegség is elfogadható a válás indokaként (kivéve, ha az egyik házastárs súlyos és gyógyíthatatlan betegségben szenved). A mentális betegséget orvosszakértőnek kell megállapítania. A Semmítőszék nem ismeri el mentális betegségként az epilepsziát. A mentális betegség gyógyíthatatlanságát szakértői véleménnyel kell igazolni.^[19]

A házasság nem tekinthető házasságnak, ha a házasság alapelemei hiányoznak. Például az azonos neműek házassága, az anyakönyvvezető nélkül megkötött házasság, az egyik fél jelenléte nélküli házasságkötés vagy a meghatalmazott útján kötött házasság nem létező házasságnak minősül. Érvénytelenség körébe sorolható, ha az egyik fél már házas, és egy másik személlyel is házasságot köt, ha az egyik fél eszméletlen a szertartás alatt, ha az egyik fél mentális betegségben szenved, ha a felek rokoni kapcsolatban állnak egymással, ha az egyik fél a másik fél csalárd magatartása következtében házasodott össze, illetve ha az egyik fél téved a másik fél személyét vagy képesítését illetően.^[20]

A válás okát a válásról szóló ítéletben bizonyítani kell. A válás, esetleges kártérítés és a tartásdíj ügyében a vétkesség figyelembevétele nélkül nem lehet ítéletet hozni. A bíró határozza meg a felek hibáját a válóperben. Nem szükséges, hogy a nem hibás fél adja be a válókeresetet. A hibás félnek is van keresetindítási joga. Ha azonban a felperes a válásban "nagyobbrészt vétkes", a másik félnek joga van kifogást emelni az ügyben. Ez esetben az alperesnek is hozzá kell járulnia a

[15] A család védelméről és a nők elleni erőszak megelőzéséről szóló 6284. sz. törvény.

[16] Tarman, 2020, 37.

[17] Tarman, 2020, 38.

[18] Tarman, 2020, 39.

[19] Coskun, 2020, 45-56.

[20] Saglam, 2019, 56.

váláshoz. Ezen eseten kívül a vagyoni és nem vagyoni kártérítés, valamint a tartásdíj megállapításához is meg kell határozni a vétkességet. Hangsúlyozni kell, hogy a feleknek mindjárt joguk van a vétkesség értékelése nélkül közös megegyezéssel válópert indítani, ha minden téren megegyeztek (Polgári Törvénykönyv, 166. cikk, 3. bekezdés).^[21]

A török családjogban létezik az ún. bíróság által engedélyezett különválás fogalma. A bírósági különválás okai ugyanazok, mint a válásé. Ha a bíróság a felek részére engedélyezi a különválást, a házastársak közös élete megszűnik, és a házastársak dönthetnek úgy, hogy külön lakóhelyükön élnek. A házassági életközösség kötelezettségei továbbra is fennállnak (beleértve a hűség kötelezettségét is), és a házassággal szerzett jogok nem vesznek el. A különválás a bíróság határozatának meghozatalával kezdődik, és egy és három év közötti időtartamra szól. A bíróság által meghatározott időtartam lejártakor a különválás automatikusan megszűnik, további ítélet nélkül. A házastársak dönthetnek úgy is, hogy újra közös életet alapítanak, és a bíróság által engedélyezett különválás véget ér. Ha a felek a különválás után nem tudnak közös életet kialakítani, az egyik házastárs válókeresetet nyújt be.^[22]

A házasság felbontása iránti keresetlevél benyújtását követően a bíróság elkészíti az előzetes eljárás jegyzőkönyvet és kézbesíti az alperesnek a keresetlevelet. A válóperek írásban zajlanak, és az indítványozási szakasz az alperes válaszbeadványának benyújtásával folytatódik; majd ezt követi a válaszbeadvány felperes általi benyújtása, és a végső beadvány az alperes második válaszbeadványa. Ezután a bíróság kitzúzi a tárgyalás időpontját, és felkéri a feleket, hogy adják elő az ügy indokait, és határozzák meg, van-e lehetőség megegyezésre. E tárgyalás után a bíróság megkezdi az okok, indokok és bizonyítékok vizsgálatát. A bíróság az eljárás során ideiglenesen megállapítja a gyermektartást, a felügyeleti jogot és a tartásdíjat, és ezekben a kérdésekben akkor is dönt, ha ezt a felek nem kérik. Ha a felek között nincs vitatott kérdés, a bíróság kitzúzi a tárgyalás időpontját, és megköveteli mindkét fél jelenlétét a tárgyaláson. Ezt követően, ha minden feltétel teljesül, kihirdeti a válásról szóló határozatot.^[23] Az ítélet meghozatalát követően a felek fellebbezést nyújthatnak be a Regionális Bírósághoz. Az első fellebbezési eljárás hat hónaptól egy évig tarthat, majd a felek a Legfelsőbb Bíróságon fellebbezhetnek, ahol a fellebbezési eljárás körülbelül egy évig tart.^[24]

[21] Saglam, 2019, 90.

[22] Önal, 2020, 45.

[23] Morley, 2019.

[24] Ergin, 2018.

V. HÁZASTÁRSI TARTÁS, GYEREKTARTÁS

Ha az egyik fél a házasság felbontása következtében elszegényedik, és ez a fél nem lényegesen vétkesebb, mint a másik fél, akkor a fél jogosult tartást követelni a másik féltől (Polgári Törvénykönyv, 175. cikk) – feltéve, hogy a tartásdíj összege arányos a másik fél anyagi helyzetével. Ezen túlmenően, a válóper során ideiglenes tartásdíj is kérhető. Ez a házastárs lakhatásával és eltartásával függ össze, valamint a gyermekgondozással kapcsolatos költségek fedezésére szolgál. A vétkesség kérdése nem lényeges az ideiglenes tartásdíj megszerzésével kapcsolatban. A végleges döntés meghozatalakor azonban minden ideiglenes tartásdíj megszűnik. A tartásdíj automatikusan megszűnik, ha a tartásra jogosult újraházasodik, vagy ha az egyik fél halála bekövetkezik. A tartásdíjat a bíróság megszüntetheti, ha az átvevő fél, házasságkötés nélkül ugyan, de harmadik személlyel él együtt, anyagi körülményei megváltoznak, vagy rossz hírnévvel él (Polgári Törvénykönyv, 176. cikk).^[25]

A legtöbb esetben a bíró dönt a tartásdíj odaítéléséről, kivéve a közös meg egyezésen alapuló válás esetét. A bíróság csak az egyik fél kérelmére ítélt tartásdíjat. A házastársak a házasság felbontását követő évben kérelmezhetik a házastársi tartást (Polgári Törvénykönyv, 178. cikk). A házastársi tartást igénylő házastársnak a vétlen félnek vagy kevésbé vétkesnek kell lennie, mint a másik fél. Ha a tartást követelő házastárs volt oka a házasság felbontásának, a bíróság elutasítja a tartás iránti kérelmet, még akkor is, ha a házastárs a válás után rászorul. A házastársi tartást kérő házastársnak a válás után rászorulónak kell lennie. Ez azt jelenti, hogy a házastárs életszínvonala csökken, és szegénységbe kerül a válás után. A török bíróságok gyakorlata a magas életszínvonal elvesztését szegénységnek tekinti, és a bíróságok a másik házastársat házastársi tartásdíj fizetésére kötelezik. Például egy házastárs akkor is kaphat tartást, ha nem szegény, és szerényen fizetett munkakörben dolgozik, amikor korábban egy gazdag emberrel házasodott össze. A házastársi tartás összegének arányosnak kell lennie a másik házastárs anyagi lehetőségeivel. A házastársi tartás összegének felső határa a másik házastárs vagyoni helyzetétől függ. Ha a másik házastárs nem tud fizetni, és szintén szegény, a bíróság nem állapít meg tartásdíjat.^[26]

A Semmítőszék 2013. február 7-i határozata, amelyet a 2. sz. Polgári Kollégium 1998. október 7-i határozata^[27] is elismert, megállapította, hogy azok az emberek, akik nem engedhetik meg maguknak a szükséges kiadásait (például élelem, ruházat, orvosi költségek és szállítás), pénzügyileg rászorulónak minősülnek. A 2. sz. Polgári Kollégium 2010. július 7-i, másik határozatában^[28] elfogadta, hogy azoknak, akiknek nincs olyan jövedelmük, amely fedezi a kötelező és szükséges kiadásokat, mint például az étkezés, öltözködés, lakhatás, egész-

[25] Yildirim, 2005, 347.

[26] Ozluk – Saral, 2016, 76-89.

[27] 1998/2-656 E, 1998/688 K és 2012/23551 E 2013/1785 K határozatok.

[28] 2010/2-371 E és 2010/364 K határozatok.

ségügy, közlekedés, kultúra, oktatás, „szegénynek” kell tekinteni. Megállapítást nyert továbbá, hogy a minimálbér nem akadály a tartásdíjfizetési kötelezettség megállapításának, és az alacsony jövedelmű házastárstól is kérhető tartás, ha a kérelemre vonatkozó feltételeknek megfelel.^[29]

A gyermek gondozásával, nevelésével kapcsolatban mindkét szülőnek kölcsönös jogai vannak, és felelősek a gyermekek vagyonának kezeléséért is (Polgári Törvénykönyv, 352. cikk). A felek válása esetén a felügyeleti joggal rendelkező szülő köteles a bíróság elé tárni a gyermek vagyonát igazoló adatokat. A szülőnek a vagyonnal vagy az azzal összefüggő beruházással kapcsolatos minden lényeges változást a bíróságnak is be kell jelentenie. A szülők a gyermek vagyonából befolyt bevételt a gyermekek gondozására, nevelésére, valamint a család költségeinek fedezésére fordíthatják, az arányosság elvének megfelelően. A gyermekek gondozásával, oktatásával és nevelésével kapcsolatos összes költséget a szülők közösen fedezik (Polgári Törvénykönyv, 327. cikk). Ha a gyermek házasságon kívül született, az apa apaságát jogilag meg kell állapítani ahhoz, hogy a gyermektartást az apától kérhessék. Az apaság megállapításával az alperesnek (apa) tartási kötelezettsége keletkezik. Ez hatóság előtti elismeréssel vagy bírói ítélettel teljesíthető.^[30]

A tartásdíjnak arányosnak kell lennie a gyermek felügyeleti jogával nem rendelkező szülő anyagi lehetőségeivel. A török jog szerint nincs szabvány a gyermektartásdíj kiszámítására, itt mindkét szülő anyagi helyzetét, valamint a gyermek szükségleteit és életkorát, ezen túlmenően a gyermek esetleges jövedelmét is figyelembe kell venni (Polgári Törvénykönyv, 330. cikk, (1) bekezdés). A számítást a bíró végzi el a gyermek szükségleteire, valamint mindkét házastárs bevételére vonatkozó igazoló dokumentumok alapján. A gyermektartásdíj összegének növelése vagy csökkentése iránt keresetet lehet indítani. A gyermektartást havonta kell fizetni, nem pedig egyösszegű kifizetésként. A gyermek gondozási kötelezettsége a szülőket a gyermek nagykorúvá válásáig terheli. Amikor a gyermek nagykorúvá válik – akár házasságkötéssel is –, a gyermektartásdíj automatikusan, ítélet nélkül megszűnik. A nagyobb gyermeknek azonban joga van tartásdíjat kérni későbbi tanulmányai folytatására is, hiszen a szülők a gyermek nevelésének befejezéséig kötelesek gondoskodni a gyermekről, az anyagi helyzetük szerint tőlük elvárható mértékben (Polgári Törvénykönyv, 328/2 cikk). Iskolai tandíjra tartásdíj akkor kérhető, ha a gyermek iskoláztatása folytatódik, és a gyermek nagykorúvá válása után is igényt tart arra oktatása befejezéséig.^[31] Ha az egyik szülő külföldi állampolgár, vagy a gyermektartásdíjat külföldön ítélték meg, ha a külföldi bíróság határozata minden feltételnek megfelel, lehetőség van elismertetési és végrehajtási eljárás benyújtására a külföldi határozat Törökországban történő érvényesítése érdekében. Ha a felperes úgy véli, hogy

[29] 2. sz. Polgári Kollégium 2019. december 17-én, 2019/5103 E. 2019/12386 K számon kelt határozatai.

[30] 3. sz. Polgári Kollégium 2019. november 4-i, 2019/3941 E. 2019/8662 K. sz. határozatai.

[31] 3. sz. Polgári Kollégium 2015. február 26-i, 2014/9271 – 2015/3016 K sz. határozatai.

nem tudja beszedni a követeléseit az alperestől, ideiglenes intézkedés elrendelését kérheti a bíróságtól. A határozat meghozatalát, illetve jogerőre emelkedését követően a jogosult fizetési meghagyást bocsáthat ki. Törökország ratifikálta A külföldi választottbírószági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 1958. évi ENSZ-egyezményt.^[32] A New York-i Egyezményrel összhangban, ha mindkét állam részes fele a New York-i Egyezménynek, az egyik állam joghatósága alá tartozó ítéletnek nem kell teljesítenie a másik államban is a végrehajtás feltételeit. A New York-i Egyezmény értelmében a tartásdíjra kötelezett fél a szükséges dokumentumokkal az utalványozó irodához fordul. A Törökországban illetékes átutalási iroda az Államügyészség. A török jog szerint lehetőség van a külföldi válás során megítélt tartásdíj összegének növelésére vagy csökkentésére, peres eljárás indításával.

VI. SZÜLŐI FELÜGYELET

A szülői felügyelet szoros kapcsolatban áll a török közrenddel, és csak törvény szabályozhatja. A szülő felügyeleti joga a gyermek születésével kezdődik, és a gyermek 18. életévének betöltéséig tart. A gyermeket szülei felügyelete alatt állónak kell tekinteni, és a házasság ideje alatt a szülők közösen érvényesítik felügyeleti jogukat. Ennek eredményeként, ha a házastársak megállapodnak abban, hogy az anya a házasság ideje alatt elviheti gyermekét egy másik országba, és mindkét házastárs elfogadja ezt a megállapodást, akkor nincs jogi probléma. Ha azonban a házastársak között van ilyen megállapodás, de az egyik házastárs nem tartja be annak feltételeit, a megállapodás a török jog szerint a továbbiakban nem érvényesíthető, az újabb feltételekről a bíróság dönt.^[33]

Ha a felek nem házasok, a gyermek felügyeleti joga automatikusan az anyát illeti (Polgári Törvénykönyv, 337. cikk), mivel a gyermek az anyja gondozásától függ. Kérelem esetén a bíró mérlegeli, hogy van-e ok, és az elegendő-e arra, hogy elvegyék a gyermeket az anyja felügyeletéből. A gyermek felügyeleti jogának szabályozása csak a közös gyermekre határozható meg. Váloperekben a bíró a felügyeleti jogot az egyik házastársra bízza (Polgári Törvénykönyv, 336. cikk). A bíró döntését a gyermek mindenek felett álló érdeke alapján hozza meg, akkor is, ha a szülők közjegyző előtt megállapodást kötöttek. A Legfelsőbb Bíróság gyakorlata szerint azonban a gyermek védelmében és mindenek felett álló érdekében a közös felügyeleti jogról rendelkező részt a házasság felbontására irányuló egyezség részeként elfogadják.^[34]

[32] A külföldi választottbírószági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban, 1958. június 10-én kelt Egyezmény.

[33] *Volgemut v. Decristoforo*, 2021 ONSC 4750 sz. ügy.

[34] 2. sz. Polgári Kollégium 2017. február 20-i, 2016/15771 E és 2017/ határozatai.

A szülői felügyeleti jog odaítélésére nincs konkrét törvényhely, minden esetet egyedileg vizsgálnak meg. A bíró számos tényezőt mérlegel, beleértve, de nem kizárólagosan a szülő pénzügyi helyzetét, azt, hogy a szülő képes-e megfizetni a felügyeleti joggal kapcsolatos költségeket. Ezen túlmenően vizsgálja, hogy mi szolgálja a gyermek érdekét, milyen a szülők munkája, fizetése és életmódja. A bíróság szakértői vélemény alapján dönt, aki mindkét házastárral és a gyermekkel is találkozott. A Legfelsőbb Bíróság 2018. június 27-én, 2017/2-3117 E. és 2018/1278 K számú határozataiban kimondta, hogy a megfelelő szintű érettséggel rendelkező gyermeknek véleményt kell nyilvánítania a felügyeleti jog kérdésében. E döntésben a nyolcéves és annál idősebb gyermeket megfelelő értelmi képességgel rendelkezőnek ítélte a bíróság, aki véleményt nyilváníthat arról, hogy melyik szülővel kíván együtt élni (kivéve, ha ez a választás ellentétes a gyermek mindenek felett álló érdekével).^[35]

Mindkét szülőnek joga van kapcsolatot tartani a gyermekével (Polgári Törvénykönyv, 323. cikk). A felügyeleti joggal nem rendelkező szülőnek a bíróság által meghatározott láthatási joga korlátozott, a gondozó szülőnek pedig eleget kell tennie a bírósági ítéletben ezzel kapcsolatban kimondott kötelezettségeinek. A gyermekkel való kapcsolattartást kérő fél köteles gondoskodni arról, hogy a kérelmet ne akadályozza a gyermek fejlődését, nevelését. A kérelmet el lehet utasítani, ha az a gyermeknek szorongást okoz. A jog akkor is elvehető, ha a gyermeknek kárt okozó módon használják fel. Kivételes esetekben a kapcsolatfelvételi jog harmadik félnek (különösen hozzátartozóinak) is biztosítható. A bíróság ezen esetekben a gyermek kényelmét és érdekeit veszi figyelembe. A személyes kapcsolat kialakítása során figyelembe veszik a szülők lakóhelyét, életmódját, munkaidejét, viselkedését a gyermekkel szemben. A személyes látogatás időtartama nem korlátozhatja a felügyeleti joggal rendelkező szülő felügyeleti jogát. Ha a felügyeletet ellátó házastárs egy másik országba szeretne költözni, ezt jelentenie kell a bíróságnak, mivel a bíróság feladata a szülői életvitelnek megfelelően szabályozni a felügyeleti joggal nem rendelkező szülő láthatási jogát. A közös gyermek huzamos idejű, vagy letelepedés céljából történő külföldre vitelének megtiltása a bírói gyakorlat szerint akadályozza az anyát a felügyeleti kötelezettségének teljesítésében, és sérti az utazás szabadságát. Ennek eredményeként nem szabad megengedni, hogy egy gyermeket eltiltsanak az ország elhagyásától. A Legfelsőbb Bíróság azt is megállapította, hogy a gyermek felügyeleti joga külföldön élő szülőnek is megítélhető. A Legfelsőbb Bíróság korábban eltérő döntéseket hozott az ügyben, azt állítva, hogy a felügyeleti jogot a török apára kell ruházni, mivel az anya külföldön él, és a gyermeket nem a török kultúra és hagyományok szerint nevelik. Későbbi határozataiban a Legfelsőbb Bíróság megváltoztatta álláspontját, és a felügyeleti jogot külföldi anyáknak ítélte oda, kijelentve, hogy a bíróság meggyőződése, hogy a gyermek ellátása fontosabb, mint a törökországi nevelés.^[36] A szülő jogosult dönteni

[35] Tarman, 2020, 67.

[36] Akinci, 2018.

a gyermek személyes szükségleteiről, ideértve a gyermek lakóhelyét is. A szülői felügyeletet gyakorló szülő a másik szülő engedélye nélkül költözhet másik városba. Erről azonban értesíteni kell a másik szülőt. A nem gondviselő szülőnek jogában áll kérni a bíróságtól, hogy közte és a gyermeke között szabályozzák a láthatási jogot. A bíróság ez esetben megteszi a szükséges intézkedéseket, figyelembe véve a gyermek érdekeit. Ha a gyermeket közös megegyezéssel vonják ki a török joghatóság alól, a családjogi bíróság a felek életkörülményei és a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételére alapján a megállapodástól eltérően dönthet a láthatási jogról. A bíró megteszi a szükséges óvintézkedéseket, vagy az egyik szülő kérésére dönt, ha olyan új tények merülnek fel, mint például az egyik szülő mással köt házasságot, más országba távozik, vagy az egyik szülő elhalálozott (Polgári Törvénykönyv, 183. cikk). A 183. cikk értelmében a másik országba költözést a gyermek és más családtagok szempontjából is mérlegelni kell, és a bíróság dönthet úgy, hogy a felügyeleti jogot az azt addig gyakorlótól megvonja, ha úgy ítéli meg, hogy ez a gyermek javát szolgálja.

A 2019-es új koronavírus-járvány (COVID-19) miatt a török bírósági rendszer 2020. március 13-tól 2020. június 15-ig leállt. Ezért a tárgyalásokat egy újabb időpontra halasztották, a peres ügyeket pedig lehetőség szerint peren kívül döntötték el, bizonyos kivételekkel, mint például a felek és gyermek védelmét szolgáló határozatok és a sürgős ügyek. Törökországnak két lényeges döntése volt a zárlat alatt: az egyik a gyermek ideiglenes elhelyezéséről, a másik az online kommunikációról szólt. Az első esetben korábban úgy döntöttek, hogy a gyermek kollégiumban szálljon meg, és az apa azt kérte, hogy a járvány idején ne zsúfolt kollégiumban, hanem nála maradjon. A bíróság ezután elrendelte, hogy a gyermek ideiglenesen az apjával maradjon. A második bírósági döntésben a gyermek apja a hétfélig online kommunikációt kérte a lezárás miatt, a bíróság pedig videohívást rendelt el a járvány idejére.^[37]

A török családjogban igen gyakori a vegyesházasságban született gyermekek külföldre csempészésének esete. Törökországratifikálta (5717.sz. törvény) A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, Hágában, az 1980. évi október 25. napján kelt egyezményt.^[38] Az Alkotmány 90. cikke előírja, hogy A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló hágai egyezményt a nemzeti törvényekkel egyformán kell alkalmazni, és annak elveit és feltételeit a török bíróságoknak követniük kell. Törökország az Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Jogi és Külkapcsolatok Főigazgatóságát jelölte ki központi hatóságnak, mely ezt a feladatát a Legfőbb Ügyészségen keresztül látja el. Az egyezmény 5. cikke értelmében a gyermek elrablására, a gyermek visszavitelére vagy a gyermekkel való személyes kapcsolattartásra

[37] Demirkan, 2020.

[38] A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, Hágában, az 1980. év október 25. napján kelt szerződés.

vonatkozó kérelem benyújtását követően a hatóság feladata a gyermek helyének felderítése, minden szükséges óvintézkedés megtétele a gyermek védelme érdekében, tárgyalások folytatása és óvintézkedések megtétele, ha az emberrel hajlandó visszaadni a gyermeket. Az óvintézkedések közé tartozhat: az ország elhagyására vonatkozó tilalom elrendelése, az útlevél megszerzésére vagy a gyermek nevében történő megújítására irányuló összes eljárás leállítása, a gyermek anyakönyvének megváltoztatására vagy felvételére irányuló összes eljárás leállítása, a gyermek útlevelének vagy személyi igazolványának visszatartása.

A török bíróság előtt lefolytatott, jogellenes gyermekelviteli ügy eredményeként, ha a gyermek visszaviteléről döntenek, a határozat jogerőre emelkedésével megindul a gyermek visszavitelére irányuló végrehajtási eljárás.

VII. ÖRÖKBEOFOGADÁS

Az örökbefogadást a Polgári Törvénykönyv 305–320. cikke szabályozza. A következő feltételeknek kell teljesülniük: az örökbe fogadni szándékozónak legalább egy évig gondoskodnia kell a gyerekekről. Más gyereket nevelő házaspárnak nem szabad hagyni, hogy egy gyermek örökbefogadása negatívan befolyásolja más gyermekeik fejlődését. Az örökbe fogadni kívánó párnak legalább öt éve házasnak kell lennie, és mindkettőnek legalább 30 évesnek kell lennie. Az örökbe fogadni kívánó hajadonnak legalább 30 évesnek kell lennie. Nem házas és azonos nemű párok nem fogadhatnak örökbe. Az örökbefogadó és az örökbe fogadott gyermek között legalább 18 év korkülönbségnek kell lennie. A házastársak együtt is örökbe fogadhatnak.^[39]

VIII. HATÁSKÖR, ILLETÉKESSÉG, ALKALMAZANDÓ JOG

A Polgári Perrendtartásról szóló 6100. sz. törvény határozza meg a bíróság illetékességét a válóperben. Ennek értelmében válóperben az alperes lakóhelye szerinti bíróság illetékes. Ha azonban a felperes saját lakóingatlanral rendelkezik, és a felperes a keresetlevél benyújtása előtt legalább 6 hónapig együtt élt volt házastársával, az ügyet a férj vagy feleség lakóhelye szerinti bírósághoz is be lehet nyújtani (Polgári Törvénykönyv, 168. cikk). A felperes tehát eldöntheti, hogy a keresetlevelet a Polgári Perrendtartás vagy a Polgári Törvénykönyv rendelkezései szerint illetékes bíróságon nyújtja-e be.^[40] A házasságból eredő vagyoni jogvitákban az egyik fél lakóhelye szerinti bíróság illetékes. Ha a felek

[39] Özbay, 2004, 72.

[40] Sağlam, 2019, 56.

különböző lakóhellyel rendelkeznek, és mindketten keresetlevelet nyújtanak be e tekintetben, akkor az a bíróság lesz illetékes, amelyhez az ügyet először benyújtották. A házassági vagyon megosztásáról azonban bármelyik fél székhelye szerinti bíróság dönthet (Polgári Törvénykönyv 207. cikke).

A Polgári Törvénykönyv számos rendelkezést tartalmaz a gyermekekkel kapcsolatos családjogi jogviták illetékességi szabályai kapcsán. Az apasággal kapcsolatos ügyeket azon bíróságoknál lehet benyújtani, ahol az egyik fél lakóhellyel rendelkezik, vagy ahol a gyermek születésekor lakóhellyel rendelkezett (Polgári Törvénykönyv 283. cikke). A gyermekkel való kapcsolattartással kapcsolatos ügyeket a gyermek lakóhelye szerinti bíróságon kell elbírálni (Polgári Törvénykönyv 326. cikke). Az alperes lakóhelye szerinti bíróságok tárgyalhatnak a gyermek gyámság alá helyezésével kapcsolatos ügyeket, a felügyeleti jog megváltoztatásával/megszüntetésével kapcsolatos ügyeket pedig azokhoz a bíróságokban lehet benyújtani, ahol az alperes lakik, vagy ahol a szülők felügyeleti jogukat gyakorolják, illetve ahol a gyermek elhelyezésre került (ez a gyermek lakóhelye). A gyermektartásdíj megállapításakor pedig a szokásos tartózkodási hely szerinti bíróság illetékes (Polgári Törvénykönyv, 327. cikk).^[41]

A török jog szerint, ha az egyik fél külföldi állampolgár, a felek közös szokásos tartózkodási helye határozza meg az alkalmazandó jogot, ennél fogva az illetékességi szabályokat is. Ennek hiányában a török nemzeti jog rendelkezései az irányadók, ahogyan ezt a török Nemzetközi Magán- és Eljárási Törvény (5718. sz. törvény) előírja.^[42] Házassági vagyonjogi kérdésekben a felek választhatják állandó lakóhelyük vagy a házasság alatt magukra kötelezőnek tartott ország jogrendszerét. Ha nem választanak, akkor a házastársak házasságkötési helye szerinti ország jogát kell alkalmazni. Ha ez valamilyen okból nem megállapítható, a házasságkötéskor szokásos tartózkodási helyükre vonatkozó törvényt kell alkalmazni. Ilyen törvény hiányában pedig a török jog az irányadó. Ugyanezen szabályok vonatkoznak a házastársi tartás, bontóper, illetve a házasság érvénytelensége megállapítása iránti perekben is.^[43] A házasság felbontására és a különválásra vonatkozó okokra és rendelkezésekre a házastársak közös nemzeti joga az irányadó. Ha a házastársak eltérő állampolgárságúak, a közös szokásos tartózkodási helyük szerinti jogot kell alkalmazni; szokásos tartózkodási hely hiányában pedig a török jog alkalmazandó.^[44]

A külföldiek személyes státuszával kapcsolatos peres eljárásokat, például gyámság alá helyezési, holtta nyilvánítási, eltűntté nyilvánítási eljárásokat az érintett személy szokásos tartózkodási helye szerinti bíróság fogja eldönteni; ha lakóhellyel nem rendelkezik, akkor az a bíróság, ahol vagyona található. Ugyanezen szabályok vonatkoznak a vagyonjogi megállapodásokra is, mivel ezeket

[41] Korkman, 2012, 34.

[42] No. 5718 International Private Law and Procedural Law.

[43] Önal, 2020, 45.

[44] Tarman, 2020, 24-27.

a bontóperi ítélet másodlagos rendelkezéseinek tekintik.^[45] Speciális kérdés, hogy milyen eljárás vonatkozik arra a félre, aki az eljárás felfüggesztését kéri egy külföldi joghatóság előzetes kérdésben való döntése érdekében. A törökországi elismerés és végrehajtási záradék nélküli a külföldi határozatot a török bíróságok nem vonhatják vizsgálat alá, végrehajtásáról nem rendelkezhetnek. Ha a külföldi bíróság ítélete elismerhető és végrehajtható, a török bíróságok a külföldi bíróságokon folyamatban lévő ügyben közbenső ítélet meghozatalát kérhetik egy adott kérdésben. A 15. Polgári Kollégium 2012. június 21-i, 2011/2901 E és 2012/4661 K határozatában a Semmítőszék (más néven Törökország Legfelsőbb Fellebbviteli Bírósága) egy román bírósági határozatot emelt be ítéletébe a török bíróságon folyamatban lévő ügyben, mivel az „előzetes kérdés” volt a török jog szerint. Egy másik példában a Semmítőszék meghatározta az ilyen kérelem elfogadásának feltételeit: az ügyek tárgyának azonosnak kell lennie, a külföldi bíróság határozatának Törökországban elismerhetőnek és végrehajthatónak kell lennie, valamint, a kölcsönösség elvét figyelembe véve, Törökország és az adott külföldi ország között kölcsönösségi, vagy viszonzossági megállapodásnak kell lennie.^[46] Számos példa van azonban arra, hogy a Legfelsőbb Bíróság megtagadta az előzetes kérdés eldöntésének elrendelését.^[47] Törökország Nemzetközi magánjogi és eljárásjogi törvénye (5718 sz. törvény) nem határozza meg egyértelműen a perelhetőségi tilalmakat, de ha a török bíróságok rendelkeznek joghatósággal az ügyben, akkor a kérelmező jogainak védelme érdekében végzést bocsáthatnak ki, melyben, saját joghatóságuk kizárólagosságát megállapítva, nem ismerik el a külföldi bíróságok joghatóságát, ennélfogva magukra nézve nem ismerik el kötelező erővel bírónak az ott hozott határozatokat (5718. sz. törvény, 40. cikk). Olyan végzést azonban, amely közvetlenül megakadályozza, hogy bármelyik fél külföldi bíróság előtt lépéseket tegyen, török bíróság nem hozhat.

Azoknak a külföldi magánszemélyeknek vagy jogi személyeknek, akik pert indítanak, beavatkoznak, vagy végrehajtási eljárást indítanak a török bíróság előtt, biztosítékot kell nyújtaniuk, amelynek összegét a bíróság határozza meg, a jogi eljárások és eljárások költségeinek, valamint a bíróság által megállapított másik félnek okozott veszteségek vagy károk fedezésére. A bíróság viszonzossági alapon mentesítheti a felperest, a beavatkozót vagy a végrehajtást kérelmezőt a biztosíték nyújtása alól (5718. kódex, 48. cikk).^[48]

Törökország ratifikálta A polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok külföldön történő kézbesítéséről szóló, Hágában, 1965. november 15. napján kelt Egyezményt, így a más országokba irányuló értesítések e törvény rendelkezései alapján történnek. A törvény 25. cikke szerint az értesí-

[45] Özgün, 2020, 47.

[46] 2. sz. Polgári Kollégium 2010. június 15-i, 2009/13541 E. és 2010/11899 K határozatai.

[47] 2. sz. Polgári Kollégium 2008. szeptember 18-i és 2008/11211-12168, valamint a 2. sz. Polgári Kollégium 2011. május 3-i 2010/5217 E és 2011/7574 K határozatai.

[48] A nemzetközi magánjogról és eljárásjogról szóló 2007. évi 5718. sz. törvény.

tés Törökország erre felhatalmazott intézményén keresztül történik. A bírósági és egyéb iratok fordítása az értesítésben szerepel, ennek ellenértékét le kell róni. A török jog szerint az értesítések a Postahivatalon keresztül történnek, és a címzett utolsó ismert vagy az igénylő által megadott címre történő értesítéssel kezdődik, és ha ez nem jár sikerrel, akkor a bejelentett címen folytatódik. A török jog értelmében nincs lehetőség az e-mailben történő kézbesítésre.^[49]

Érdekesség, hogy Törökországban a mediációt általánosságban nem alkalmazzák a családi jogi viták megoldására. Továbbra is a jogi eljárást tartják a családi viták kezelésének leggyakoribb és legcélravezetőbb módjának. Két feltételnek kell teljesülnie ahhoz, hogy egy vita választottbírósági eljárásra kerüljön: az első az, hogy a felek megállapodnak-e abban, hogy a vitát választottbíróság útján rendezik. A másik pedig, hogy a választottbírósági eljárás összehangolható-e a török jogrend szabályaival. A Semmítőszék megállapította, hogy a közrenddel nem összefüggő viták megoldhatók és választottbíróság útján rendezhetők. A közrenddel kapcsolatos viták azonban közvetítéssel nem rendezhetők. Törökországban minden családi probléma a közrenddel kapcsolatos, ezért megállapítható, hogy a családi viták nem alkalmasak választottbírósági eljárásra, hiába került be a török jogrendbe EU-s nyomásra. A közvetítői eljárásról szóló 2012. évi 6325. sz. törvény a mediációt népszerűsíti.^[50]

IRODALOM

- Akinci, Karen Dönsen (2018): *International Relocation of Children in Turkey*. Thomson Reuters. (Elérhető: https://content.next.westlaw.com/9-621-8994?_lrTS=20210212122020207&transitionType=Default&contextData=%28sc.Default%29. Letöltés ideje: 2021. 11. 11.).
- Ansay, Tugrul – Wallace Jr., Don (2011): *Introduction to Turkish Law*. Wolters Kluwer, The Netherlands.
- Coskun, Sibel (2020): Reasons for Divorce in Turkey and the Characteristics of Divorced Families: A Retrospective Analysis. In: *SAGE. The Family Journal*. (Elérhető: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1066480720904025>. Letöltés ideje: 2021. 11. 09.).
- Demirkan, Okan (2020): *Turkey: Coronavirus: The Pandemic's Impact On The Turkish Judicial System*. (Elérhető: <https://www.mondaq.com/turkey/operational-impacts-and-strategy/910680/coronavirus-the-pandemic39s-impact-on-the-turkish-judicial-system>. Letöltés ideje: 2021. 11. 09.).
- Ergin, Sadullah (2016): *Judicial System of Turkey and Organization of the Ministry of Justice*. Republic of Turkey, Ministry of Justice, Ankara. (Elérhető: https://diabgm.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2492019170148THE_JUDICIAL_SYSTEM_OF_TURKEY_AND_ORGANISATION_OF_THE_MINISTRY_OF_JUSTICE.pdf. Letöltés ideje: 2021. 11. 09.).
- Feroze, Muhammad Rashid (1962): Family Laws of the Turkish Republic. In: *Islamic Stu-*

[49] A polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok külföldön történő kézbesítéséről szóló, Hágában, 1965. november 15. napján kelt Egyezmény.

[50] A közvetítői eljárásról szóló 2012. évi 6325. sz. törvény.

dies. Vol. 1/1962, No. 2.

- Korkman, Zeynep (2012): *Mothers, Fathers, and the State: Child Custody Contestations in Turkey*. Lap Lambert, Chisinau.
- Morley, Jeremy D. (2014): *Turkey: Family Law*. New York, Turkish-American Lawyers Conference. (Elérhető: <http://www.internationalfamilylawfirm.com/2014/02/>. Letöltés ideje: 2021. 11. 09.).
- Morley, Jeremy D. (2017): *International Family Law Practice*. Thomson Reuters, Toronto, Kanada.
- Morley, Jeremy D. (2019): *Turkey's One Parent Rule*. (Elérhető: <http://www.internationalfamilylawfirm.com/2019/11/turkeys-one-parent-rule.html>. Letöltés ideje: 2021. 11. 09.).
- Önal, Özgün (2020): *Turkey. Marriage in Turkey for non-Turkish Citizens*. Mondaq.
- Özbay, Ferhunde (2004): *Adoption and Fostering in Turkey*. Brill, Leiden. In: Suad, Joseph (szerk.): *Encyclopedia of Women in Islamic Cultures*. Brill, Leiden.
- Ozluk, Betül – Saral, Melek (2016): *Concept of Fault, Post-Marital Maintenance Obligation and Discrimination of Women in Turkish Judiciary System*. In: *International Journal of Law, Policy and the Family*. Oxford University Press, Oxford.
- Sağlam, Ipek (2019): *Turkish Family Law*. Onikilehva, Ankara.
- Sofian, Bianca (2018): *Grounds for Divorce in Turkey and in Romania. A Comparative Study*. ADMD, Ankara.
- Tarman, Zeynep Derya (2020): *Recent Developments in Turkish Family Law*. Boom Juridisch. Antwerpen.
- Uras, Umat (2015): *Turkey Court Ruling on Religious Marriages Spurs Uproar*. Aljazeera. (Elérhető: <https://www.aljazeera.com/news/2015/5/30/turkey-court-ruling-on-religious-marriages-spurs-uproar>. Letöltés ideje: 2021. 11. 09.).
- Yokay, Melis – Yalcin, Mert (2020): *Family Law In Turkey*. Thomson Reuters, London. (Elérhető: <https://eprints.soas.ac.uk/26116/1/OzluKMelek%20Concept%20of%20fault.pdf>. Letöltés ideje: 2021. 11. 11.).
- *Volgemut v. Decristoforo*, 2021 ONSC 4750 sz. ügy. (Elérhető: <https://www.canlii.org/en/on/onpsc/doc/2021/2021onsc4750/2021onsc4750.html>. Letöltés ideje: 2021. 11. 11.).

JOGFORRÁSOK

- A család védelméről és a nők elleni erőszak megelőzéséről szóló törvénykönyv 2012. évi 6284. sz. törvény. (Elérhető: http://ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=91822&p_country=TUR&p_count=781. Letöltés ideje: 2021. 11. 11.).
- A Családjogi Bíróságról szóló 2003. évi 4787. sz. törvény. (Elérhető: <http://www.laws-turkey.com/law/4787-gesetz-uber-die-einrichtung-die-zustandigkeit-und-das-verfahren-der-familiengerichte>. Letöltés ideje: 2021. 11. 09.).
- A külföldi választottbírói határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban, 1958. június 10-én kelt Egyezmény. (Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=96200025.TVR>. Letöltés ideje: 2021. 11. 11.).
- A polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok külföldön történő kézbesítéséről szóló, Hágában, 1965. november 15. napján kelt Egyezmény. (Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0500036.tv>. Letöltés ideje: 2021. 11. 05.).
- A Polgári Perrendtartásról szóló 2011. évi 6100. sz. törvény (Elérhető: https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=88940. Letöltés ideje: 2021. 11. 05.).
- A Török Köztársaság Alkotmánya (1995. évi 4121. sz. törvény). (Elérhető: [CSALÁDJOGI RENDELKEZÉSEK A MODERN TÖRÖKORSZÁGBAN...](https://glo-
</div><div data-bbox=)

bal.tbmm.gov.tr/docs/constitution_en.pdf. Letöltés ideje: 2021. 11. 05.).

- A Török Köztársaság Polgári Törvénykönyve (2001. évi 4721. sz. törvény). (Elérhető: <https://wilmap.stanford.edu/entries/law-no-4721-december-7-2002-turkish-civil-code-english-version>. Letöltés ideje: 2021. 11. 05.).
- No. 5718 International Private Law and Procedural Law 12.12.2007. (Elérhető: <http://www.lawsturkey.com/law/act-on-private-international-and-procedural-law-5718>. Letöltés ideje: 2021. 11. 05.).
- Republic of Turkey Court of Cassation, Case File Search Programme. (Elérhető: https://vatandasilam.yargitay.gov.tr/proxyYargitay/jsp/yargitay_jsp/yargitayDosyaSorguSecim.html. A letöltés ideje: 2021. 11. 05.).
- Törökország Nemzetközi Magánjogról és Eljárásjogról szóló 2007. évi 5718. sz. törvénye. (Elérhető: <http://www.lawsturkey.com/law/act-on-private-international-and-procedural-law-5718>. Letöltés ideje: 2021. 11. 05.).

LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

- 2. sz. Polgári Kollégium 1998/2-656 E, 1998/688 K és 2012/23551 E 2013/1785 K határozatok.
- 2. sz. Polgári Kollégium 2008. szeptember 18-i és 2008/11211-12168 határozatai.
- 2. sz. Polgári Kollégium 2010/2-371 E és 2010/364 K határozatok.
- 2. sz. Polgári Kollégium 2010. június 15-i, 2009/13541 E. és 2010/11899 K határozatai.
- 2. sz. Polgári Kollégium 2011. május 3-i, 2010/5217 E és 2011/7574 K határozatai.
- 2. sz. Polgári Kollégium 2017. február 20-i, 2016/15771 E és 2017/ határozatai.
- 2. sz. Polgári Kollégium 2019. december 17-én, 2019/5103 E. 2019/12386 K számon kelt határozatai.
- 3. sz. Polgári Kollégium 2015. február 26-i, 2014/9271 – 2015/3016 K sz. határozatai.
- 3. sz. Polgári Kollégium 2019. november 4-i, 2019/3941 E. 2019/8662 K. sz. határozatai.
- 8. sz. Polgári Kollégium 2014. június 10-i, 2014/4341 E. 2014/11910 K határozatai.